

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK BÜLTENİ

ARALIK 2023

İNSAN HAFIZASI VE İSRAİL KATLIAMI

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

İnsani ateşkes adı altında Gazze'ye yardım yolunu açarak Batı kamuoyunun, rehinlerin bir kısmının serbest bırakılması ile de iç kamuoyu tepkisini kısmen de olsa azalttığını düşünen İsrail'in kaldığı yerden katliama devam etmesi beklenen bir durumdur. 7 günlük ateşkes zaten zayıf olan insan hafızasında günlük yaşamın koşuşturması içinde günlük olaylara odaklanıp öncesinde ne olduğunu unutmamıza, güçlü destek verdiğimiz konulara zamanın akışı içinde desteğimizin azalmasına neden olduğu bir gerçektir.

Bırakalım Dünya kamuoyunda bu konuya yaklaşımlarda neler olduğunu, Ülkemizde de çatışmanın ilk iki haftasında yapılan gösteriler, mitinglerin, asılan pankartların, gazete haberleri, köşe yazıları, televizyon programlarının sayıca azaldığını görebiliyoruz. Fenomenler ve bol para kazanmayı amaçlayan fon konulu program ve yazılarda artış ise inanılmaz boyutlardadır. Aynı durumu Soma Maden Kazasında da yaşamıştık. 13 Mayıs 2014 tarihinde 301 madencimizin yaşamı yitirdiği kazada, kazaya olan ilginin zaman içinde nasıl azaldığını, günümüzde ise sadece ülkemizin bu en büyük maden kazasının olayın yaşandığı gün yapılan bir anma ötesine geçmediğini görebiliyoruz.

Unutulanlar zaman içinde yarattığı zararların fazlalığı ile geri dönmektedir. Maden kazası sonrası yasal anlamda birçok tedbirin hayata geçtiğini, ilk zamanlar etkilerini de gördük. Zaman içinde yönetsel ve denetim eksiklikleri kısacası sürdürülebilirlik olmayınca maden kazalarında benzer olayların tekrarlarını yaşamaya başladık.

Bugün Filistin sorunu; gerek Filistinlilerin kendi içinde bütün olamaması, gerekse davanın uluslararası kamuoyunda sıcak tutulamaması, sürdürülebilir ve en azından İslam dünyası ve Arap Devletleri tarafından her ortamda gündeme taşınan ortak bir mücadele konusu olmaması nedeniyle tekrarlanmaktadır.

Hamas, mücadelesinde haklı olabilir. Sorun dünya kamuoyu gündemine taşınmıştır. İsrail dışında, her kuruluş ve ülke iki devletli çözümden yana olduğunu açıkça belirtmektedir. Aynı zamanda bu kabulün sahada İsrail'in oldu bittileri nedeni ile uygulama olanağı olmayacağını da farkındadırlar. Golan'da toprakları işgal edilen Suriye'nin zaman zaman işgale karşı cılız çıkan sesinde kabul etmişliğin izlerini görmek mümkündür. Birleşmiş Milletler tarafından devlet olarak tanınan Suriye'nin Şam havalimanını tehdit var diyerek vuran İsrail'e sesini çıkarmayanların, Birleşmiş Milletlerin sadece gözlemci statüsü verebildiği Filistin topraklarında yeni yerleşim alanları açarak genişlemesine devam eden İsrail'e güçlü bir şekilde dur demeyecekleri açıktır.

Güvenlik Konseyi'nin hangi üyesi dur diyebilecek cesareti taşıyabilmektedir. Yahudi etkinliğini çok fazla olduğu ABD, İngiltere ve Fransa'yı İsrail'e mutlak teslimiyetleri nedeniyle bir kenara koyduğumuzda geriye Çin ve Rusya kalmaktadır. Ortadoğu'da var olmanın yollarını arayan ve İsrail ile ilişkilerini her alanda hızla geliştiren Çin mi İsrail'e dur diyecektir? Çar Petro'nun sıcak denizler çıkma hedefini 2015 yılında gerçekleştiren, Ukrayna savaşı ile meşgul Rusya'mı?

Yeni yerleşim yerleri açarak genişlemesine devam eden İsrail'in iki devletli çözümü imkânsız hale getirmekte olduğunu dünya sadece izlemektedir. Çözüme en yakın olduğu Oslo anlaşmasında imzası bulunan İsrail Başbakanı İzak Rabin'in kendi vatandaşı tarafından nasıl hayattan koparıldığı asla barış istenilmediğini en önemli işarettir. Barış, İsrail'in durması demektir. Durmanın, Babiller ve Romalılarından sonra 3. defa bu toprakları terk etmek anlamını taşıyacağı endişesi İsrail yönetimlerinde ve halkında her zaman hâkim olmuştur.

İki devletli çözümün artık mümkün olmadığı görüldüğü içindir ki, Trump zamanında ortaya atılan Yüzyılın Anlaşması denilen ucube bir anlaşma, Arap Devletleri ile İsrail arasında yumuşamayı öngören İbrahim anlaşmaları bu girişimlerden birkaçıdır. Bu çatışmanın bir şekilde sona ermesi halinde bu çözüm önerilerinin sayısını artacağını söylemek mümkündür. Kasım 2024'te ABD seçimlerinde Trump'ın kazanması halinde yeni çözüm önerilerinin ortaya çıkabileceğini öngörebiliriz.

Batı kamuoyunda yapılan gösterilerdeki kalabalıkların büyük kısmını Müslümanların oluşturduğu, gösteri yapılan ülkeden katılanların İsrail'in yaptığı katliamlara insancıl yaklaşmaların oluşturmakta olduğu saha gözlemleri ile aktarılanlardır. Vicdanı ile hareket eden Müslüman gençlerin yaşadıkları ülkelerin katı tutumları nedeni ile bu konuda bir farkındalık yaratmaları mümkün görünmemektedir. Elde ettikleri haklar ve sahip oldukları oturma izni, vatandaşlık gibi hakları kaybetme riski onları sınırlandırmakta, cılız gösterilerle seslerini buldukları ülke kamuoyu ve yönetimlerine duyurmaya çalışmaktadırlar.

Dünya'da Müslüman gençler arasında yapılacak bir araştırma Filistin meselesinin yıllar içinde nasıl zihinlerden silindiği gösterebilecektir. Sadece genç nesil değil, belirli yaş grubu dışında da konunun unutulduğunu görebiliriz.

Hamas'ın, İsrail hapishanelerindeki Filistinlilerden en azından bir kısmının serbest bırakılmasını sağlaması bir başarı olarak görünse de serbest bırakılanların yerlerinin değişik gerekçelerle İsrail tarafından misli ile doldurulmakta olduğunu görmezden gelemez. Özellikle Batı Şeria'da sayının 3 binli sayılara ulaştığını biliyoruz. İsrail'in elindeki serbest bırakılanlara sevinirken tutuklananların Ailelerinin acısını nereye koyacağız. Ateşin düştüğü yeri yakmasını mı izleyeceğiz? Hafızalarda kalan serbest bırakılan Filistinliler, peki yeni tutuklananlar?

Hamas -İsrail çatışması, kabul gören insanlık ilkeleri ve askerlikle ilgili kuralların hükümsüz hale geldiği, öldürmenin teknolojik ve insan kimliğinden sıyrılmış düzeylerde ve organize şekilde gerçekleştirildiği savaşın Birinci Dünya Savaş'ından sonra ulaştığı son seviyeyi göstermektedir.

İsrail'li tarihçi Omer Bartov 'un "Kendi insanlarından oluşan milyonların içinden çıkan, her türlü değeri ve inancı altüst edip çarpıtan, kendisini daha yüce bir dava için feda etmeye gönüllü insanoğlunu, en iğrenç suçları sürdürmek için sömüren savaş bize, hafıza ile kimlik, kültür ile coğrafya arasında açılan bir boşluğu miras bıraktı" sözleri yaşananların bir özetidir.

İsrail, Gazze Şeridi'nde 52 bin 600 konutu yerle bir etti

İsrail, 7 Ekim'den bu yana Gazze Şeridi'ne yoğun şekilde düzenlediği saldırılarda evler, kamu tesisleri, okullar ve hastaneler gibi sivillere yönelik yerleri hedef almaya devam ediyor

7 EKİM'DEN BU YANA

Tamamen yıkılan yapılar

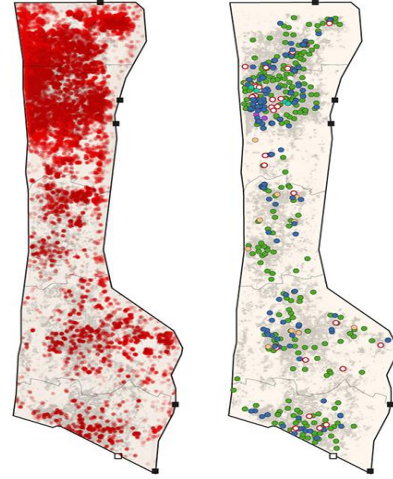
- **52.600 KONUT**
- **126 KAMU BİNASI**
- **112 CAMİ**
- **90 OKUL VE ÜNİVERSİTE**
- **3 KİLİSE**

Hasar gören yapılar

- **254 BİN KONUT**
- **200 CAMİ**
- **192 OKUL VE ÜNİVERSİTE**
- **140 SAĞLIK KURULUŞU**

Hizmet dışı

- **22 HASTANE**
- **53 SAĞLIK MERKEZİ**

● Hasar yoğunluğu

7 Ekim öncesi
Gazze'deki sivil kurum
ve binalar

- Hastane
- Mülteci kampı
- Üniversite
- Okul
- Cami
- Kilise
- Sınır kapısı
- Yerleşim yeri

HAMAS-İSRAİL ÇATIŞMASI: ÖNCESİ VE SONRASI İLE EKONOMİ

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

1917 Rus Devrimi'nin lideri Lenin'in, "politika ekonomisi'nin yoğunlaştırılmış ifadesidir" sözü ekonomi ile ilgili düşüncelerin her zaman devletler arası ilişkilerin itici gücü olduğunu günümüzde göstermesi açısından önem taşımaktadır. Prusyalı stratejist Clausewitz "Savaş Üzerine" adlı eserinde "Savaş politika'nın başka araçlarla sürdürülmesidir" demiştir. Bu iki önemli ismin sözlerinden hareketle savaş ekonomisi'nin sürdürülmesi olarak tanımlamak mümkün olabilmektedir. Devletlerin uluslararası sahnede güç sergilemesi söz konusu olduğunda ekonomik silahların askeri silahların tam olmasa da yerini aldıkları söylenebilir.

Fransız analistler Pascal Lorot ve François Thual'ın araştırmalarında ulaştıkları "Modern jeopolitiğin tanımlayıcı özelliği, iktisadi faktörler karşısında askeri faktörlerin azalan önemidir." ifadesi Lenin ve Clausewitz'in bu konudaki yaklaşımlarını teyit eder niteliktedir.

Bu görüşler kapsamında Hamas-İsrail çatışmasını ve bu konuda yapılan çalışmaları analiz ettiğimizde benzer sonuçlara ulaşabildiğimizi görebiliyoruz.

New York Üniversitesi'nden Robert Jackson Jr. ve Columbia Üniversitesi'nden Joshua Mitts, 04 Aralık 2023 tarihli "Terörle Ticaret mi?" başlıklı 67 sayfalık rapor hazırlamışlar ve 7 Ekim'de İsrail'e düzenlenen saldırıdan önceki haftalarda İsrail menkul kıymetleri üzerinden beklenmedik mali kazançlar elde edildiği konusunu işlemişlerdir.

Kimliği belirsiz bir satıcının, 15 Eylül ile 5 Ekim arasında İsrail'in en büyük bankası Leumi'nin 4,43 milyon hissesini açığa çıkardığı ve bu hamlenin yaklaşık 900 milyon dolar karla sonuçlandığı, saldırılardan sadece beş gün önce yatırımcılara MSCI İsrail ETF (İsrail Yatırım Fonu) aracılığıyla İsrail borsasında işlem gören fonlara erişim olanağı sağlayan ve borsaya karşı yaklaşık 227.000 kısa işlem gerçekleştiren bir menkul kıymet olan Enterprise Investment Scheme'i (EIS) açık pozisyona sattığı, saldırının hemen öncesinde Tel Aviv Borsası'nda (TASE) kısa vadeli faizlerde ciddi bir artış gözlemlendiği raporda örnekleri ile ortaya konulmaktadır.

Açığa satış, fiyatının düşmesi beklenen bir varlıktan kar elde etmeyi amaçlayan bir ticaret stratejisidir. Satıcı bir menkul kıymeti 'ödünç alır' ve daha sonra daha düşük bir fiyattan geri satın almak ve aradaki farkı cebe indirmek amacıyla onu açık piyasada satar.

Çalışmada, İsrail hisse senetlerine ilişkin iki grup opsiyonu karşılaştırılmaktadır. Bir grubun vadesi 13 Ekim'de ve diğerinin süresi bu tarihten sonra dolmakta olduğu, başlangıçta, her iki grubunda Eylül başında benzer düzeyde açık ilgi sergilediği, ancak Hamas saldırısının tarihi yaklaştıkça eğilimlerde önemli bir farklılığın ortaya çıktığı, 13 Ekim'de sona eren opsiyonlara olan açık ilginin, saldırılardan önce %500'ün üzerinde bir artış göstererek hızla arttığı konusuna da yer verilmiştir.

Araştırmacılar ayrıca, aynı şeyin 2014 İsrail-Gazze savaşı, Kovid-19 salgını veya yargı süreci gibi İsrail'deki diğer önemli istikrarsızlık anlarından önce de olup olmadığını görmek için son 13 yıla ilişkin bir dizi karşılaştırma yapmışlar ve 2 Ekim'deki açığa satış hacminin tesadüfen meydana gelme ihtimalinin son derece düşük olduğu sonucuna ulaştıklarını raporlarında belirtmişlerdir.

Raporda ayrıca Hamas'ın da aralarında bulunduğu Filistin yanlısı terörist grupların kripto para birimini bağış toplamak için kullandığına da değinilmekte, Ağustos 2021 ile Haziran 2023 arasında Hamas, Filistin İslami Cihat ve Hizbullah'ın toplu olarak 134 milyon doların üzerinde, yalnızca Hamas'ın bu dönemde yaklaşık 41 milyon dolarlık kripto para birimi aldığı raporda yer verilen diğer bir konudur

Reuters haber ajansının bir haberine göre, İsraili yetkililer, ABD'li araştırmacıların, bazı yatırımcıların Hamas'ın İsrail'e saldırı planını önceden biliyor olabileceği yönündeki iddialarını araştırmaktadır.

Diğer bir araştırmada ise, Joe Biden, Kongre'den İsrail ve Ukrayna'ya askeri ve insani yardım ve Gazze'ye insani yardım olarak 106 milyar dolar talep ettiği, bu talebin Hamas'ın 7 Ekim'de İsrail'e saldırısı ve buna karşılık İsrail'in Gazze'yi bombalamaya başlamasının hemen ardından yüzde 7 puanlık değer artışı yaşayan havacılık ve silah sektörü için bir nimet olabileceği, General Dynamics'in, "Hamas ek talep yarattı, başkandan 106 milyar dolarlık bir talep aldık" dediği de çatışmanın ekonomik boyutlarını ortaya koymasından önem taşımaktadır.

İsrail'in mevcut savaş çığırkanlığı politikasında, Filistinlileri öldürüp Gazze Şeridi'nden sürmek ve bir tampon bölge oluşturmak, İsrail'e gaz ve petrol rezervlerini sondajlamak için açık erişim sağlayacağı, bu durumun aynı zamanda İsrail'in doğal kaynakları geliştirmesinin ABD'nin "stratejik çıkarına" olduğunu öngören uzun vadeli ABD-İsrail enerji işbirliği anlaşmasına da hizmet ettiği, İsrail'in Orta Doğu'daki en büyük enerji oyuncularından biri olarak ortaya çıkışı, Çin'le çekişen ABD'nin bölgedeki gevşeyen hakimiyetini sıkılaştırma ihtiyacıyla örtüştüğü de dikkate alınmalıdır

Brown Üniversitesi'ndeki Watson Enstitüsü tarafından 2021'de yapılan bir araştırma, Pentagon'un son yıllardaki tüm sözleşmelerinin üçte birinin yalnızca beş büyük silah yüklenicisi (Lockheed Martin, Boeing, General Dynamics, Raytheon ve Northrop Grumman)'ne gittiğini ortaya çıkarmaktadır. Hamas saldırıları ve İsrail'in Gazze'yi işgalinden bu yana bu şirketlerin hisseleri de yüzde 7 artışı bu ilgiyi kanıtlar niteliktedir.

TD Cowen'dan bir analist, General Dynamics'in CFO'suna açıkça İsrail-Hamas savaşı nedeniyle ürünlerine olan talebin artan ivmesini sormuş ve aşağıda yer verilen cevabı almıştır.

"Üretim kapasitesini 85.000'e, hatta ayda 100.000 mermiye kadar çıkarmak için programın ilerisinde çalışıyoruz ve İsrail'in durumu bu talep üzerinde yukarı yönlü bir baskı oluşturacak... vurgulanması gereken en büyük konu ise topçu tarafı."

İsrail'in Gazze'deki savaşını uzatmak ve ateşkesten kaçınmak, savaş ganimetlerinden- gerçek insanların gelişigüzel öldürülmesinden- yararlanan askeri-endüstriyel kompleksin kârını artıracığı savaşın ekonomik yüzünü bir kez daha göstermektedir.

Kaynaklar:

<https://www.foxbusiness.com/money/hamas-possibly-reaped-massive-financial-windfall-bets-against-israeli-stocks-report>

<https://www.nasdaq.com/articles/did-hamas-insider-trade-their-israel-attacks-researchers-uncover-unusual-stock-activity>

<https://responsiblestatecraft.org/holy-see-china/>

<https://www.thedailystar.net/opinion/views/news/the-economic-beneficiaries-the-israel-hamas-war-3463666>

İsrail'in Gazze'ye düzenlediği saldırılarda öldürülenlerin sayısı 19 bin 667'ye yükseldi

Hayatını kaybeden Filistinli sayısı
19 bin 667

7 EKİM'DEN BU YANA

Yaralı sayısı
52.586

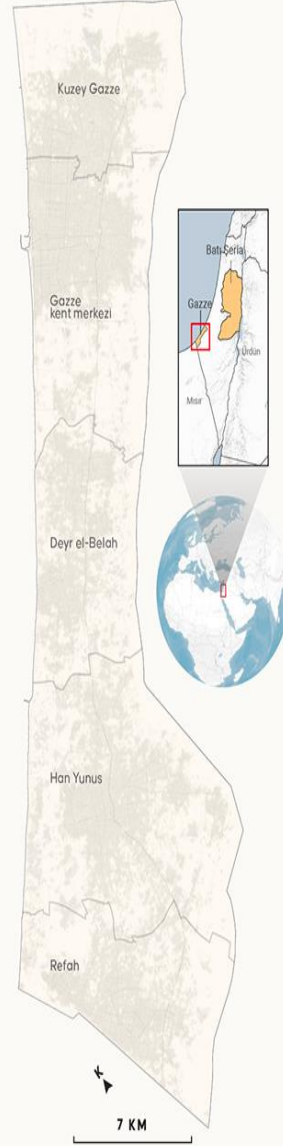
en az
8 bini
çocuk

6.200'ü
kadın

310 sağlık çalışanı, 35 sivil savunma görevlisi ve 97 gazeteci öldürüldü

Yerinden edilen Filistinlilerin sığındığı kalabalık merkezlerde, 355 bin bulaşıcı hastalık vakası tespit edildi

7 KM

HAMAS-İSRAİL ÇATIŞMASI VE SORULAR

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

Kayıpların resmî açıklamaların dışında 20 bin sayısını aştığı ve katliamın durdurulması için seslerin biraz daha yüksek çıkmaya başladığı bir zaman diliminde hala cevaplanamayan sorular mevcuttur.

Hamas İsrail'in saldırılarına aralıksız devam edeceğini ve bu kadar kayıp verileceğini hesaplamamış olabilir mi?

Bu saldırının küresel ölçekte ve özellikle Küresel Kuzey'de İsrail'e ilgi artışına neden olabileceği öngörülemedi midir?

Hamas yola çıkarken verilen destek sözleri tutulmamış, yalnız bırakılmış olabilir mi?

07 Ekim'den birkaç gün önce, İran'ın dini lideri Hamaney'in, İsrail ile ilişkilerini normalleştiren Müslüman ülkelerin "kaybeden bir ata bahis oynadıklarını" ve İsrail'in "Filistin halkının ve direniş güçlerinin eliyle yok edileceği" ifadesi sıradan bir açıklama mıdır?

Hizbullah'ın, Hamaney'in sözlerinin "düşmanla normalleşme arayışında olanlara" yönelik "bir mesaj" olduğunu ve "Filistin direnişinin liderleriyle doğrudan temas halinde olduğu" belirtmesi bir motivasyon unsuru olabilir mi?

Hedef; Suudi Arabistan-İsrail normalleşmesinin engellenmesi ise 07 Ekim operasyonu başarı sağlayabilmiş midir?

Müslüman dünyasının İsrail'e karşı kolektif muhalefetini arttırmada başarı sağlanabilmiş midir?

Bu soruları arttırmak mümkündür. Zaman içinde daha sağlıklı analizler ile cevaplar bulunmaya çalışılacaktır.

Suudi Arabistan'ın 07 Ekim'den itibaren tutunduğu tavrın şartlar ne olursa olsun İsrail ile normalleşmeye devam edilmesi yolunda olduğu günler geçtikçe şekillendiği görülmektedir. İsrail'i resmi olarak tanımayan Suudi Arabistan'ın, Gazze, Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te bir Filistin devleti kurulması çağrısında bulunan ve 2002 yılında başlatılan Arap barış girişimine katkı sağlaması, bunu yakın tarihe kadar sürdürmüş olması elbette önemlidir. Ancak, Suudi Arabistan'ın güvenlik kaygıları ile geleceğe yönelik hedeflerinin Bağımsız bir Filistin Devleti kurulmasına verdiği desteğin önüne geçtiği izlenimi ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Çin'in arabuluculuğu ile İran ile ilişkilerin normalleşmesi konusunda mesafe kat edilmekle birlikte ortaya çıkan durum Suudi Arabistan'ın İran ve onun direniş eksenini adını verdiği kolları karşısında güvende hissetmesi, devlet olarak refah ve bekasını sürdürebilmesi konusunda endişelerini gidermeye yeterli olamamaktadır. Suudi Arabistan'ın Çin ve Rusya ile artan işbirliği de İran'ın her iki ülke ile olan daha yakın işbirliği karşısında endişelerini arttırmaktadır.

İran'ın nükleer silahlanma kapasitesinde sağladığı önemli ilerleme ve güçlenen milis yapısı Suudi Arabistan'ın yönünün tekrar ABD'ye dönmeye neden olduğu değerlendirilmektedir. G-20 zirvesi sonrası Hindistan'dan başlayan, Suudi Arabistan, İsrail'den geçerek ve Avrupa'ya ulaşması planlanan yeni koridora katılması ve çatışma sırasında bu taahhüdünü yenilemesi yani Çin'in tek yol tek kuşağına karşılık bu yeni yola onay vermesini, aslında asla kesilmeyen, dengeler nedeniyle yüksek sesle dile getirilmekten uzak tutulan ABD ile işbirliği istikametine keskin dönüşün izi olarak görmek mümkündür.

Suudi Arabistan, ABD destekli sivil nükleer enerji programları ve son teknoloji Amerikan savunma sistemlerini talep ediyor, ancak normalleşmeden uzak durması nedeni ile talepleri karşılanamıyordu. Bu ikilem içinde güvenliği için yönünü İran'a çevirerek, İran ile işbirliği kapısını aralamakta sakınca görmemiş, ancak ABD ile ilişkilerini de sürdürmeye devam etmiştir. Hamas -İsrail çatışması ve İran'ın yaklaşımının Suudi Arabistan güvenlik ikileminden kurtulmasına yardımcı olduğu söylenebilir. Suudi Arabistan, artık ABD istikametine bir politika izlemeye başlamıştır. Yakın bir tarihte nükleer kapasiteye ulaşabileceği ve son teknoloji ABD silah sistemlerini alacağı, İsrail ile normalleşmenin hız kazanacağı kesin gibidir. Normalleşme, zincirleme reaksiyona yol açabilecektir. Daha önce İbrahim anlaşmalarını imzalayan başta BAE olmak üzere ülkelerin çatışma sırasında bu anlaşmaların iptaline dair söylemler de olsa en ufak bir girişimde bulunmamaları Arap ülkeleri nezdinde Filistin davasının ikinci plana atıldığına göstergesidir. Sadece, İbrahim anlaşmasını imzalayan ülkeler için değil, Türkiye dışında diğer Müslüman ülkeler içinde aynı konuların geçerli olabileceği değerlendirilmektedir. Özellikle Suudi Arabistan desteğine muhtaç ülkelerin aksi bir politika izlemeleri zaten beklenmemektedir.

Suudi Arabistan'ın daha önce Ukrayna -Rusya savaşı için uluslararası toplantıya, İslam İşbirliği Teşkilatı Olağanüstü toplantısına ev sahipliği yapması, vizyoner projeler geliştirilmesi, ülke içinde insan ve özellikle kadın hakları konusunda radikal kararlar alınmaya devam edilmesi bölgesel güç olmak istemesinden daha fazlası ile açıklanabilir.

Çatışma'nın başlangıç zamanı ile ilgili değişik görüşler mevcuttur. Önceden ciddi hazırlıklar yapıldığı kesindir. Ancak, çatışma zamanlamasında İran'ın etkisi olduğu önemli bir seçenek olarak karşımızda durmaktadır.

İran'ın çatışmanın yayılmamasını bilinçli bir tercih olarak kullanmıştır. Husiler, Hizbullah vb. örgütlerin birkaç girişimi dışında İsrail veya ABD hedef alınmamıştır. İran'ın içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullarında bunda etkisi olduğu dikkate alınarak, İran'ın direniş eksenini yani ahtapotun kollarını kaybetmek istememesi, yıpranan İsrail karşısında gücünü muhafaza etmek istemesinin etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Hedef, bölgede iki devletli bir çözümdür elbette. Ancak, her çatışma ve sonrasında bu hedeften uzaklaşılmasına yol açtığı söylenebilir.

İsrail, Gazze Şeridi'ne saldırılarında 53 bin ton bomba kullandı

İsrail, yaklaşık 2,5 aydır saldırıdığı abluka altındaki Gazze Şeridi'nde 53 bin ton bomba kullandı, 52 bin 500 konutu yerle bir etti

7 EKİM'DEN BU YANA

Tamamen yıkılan yapılar

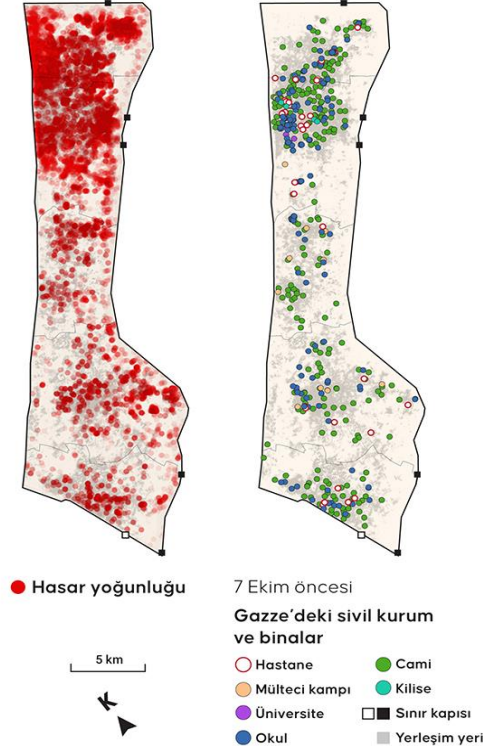
- **52.500 KONUT**
- **112 CAMİ**
- **126 KAMU BİNASI**

Hasar gören yapılar

- **306.500 KONUT**
- **282 OKUL VE ÜNİVERSİTE**
- **200 CAMİ**
- **3 KİLİSE**

Hizmet dışı

- **90 OKUL VE ÜNİVERSİTE**
- **22 HASTANE**
- **53 SAĞLIK MERKEZİ**

KIBRIS'TAKİ “KANLI NOEL” SALDIRILARININ TANIKLARI,60 YIL SONRA O GÜNLERİ ANLATTI

Mehmet Kemal Firik-Anadolu Ajansı:20.12.2023

Kıbrıs'ta, terör örgütü EOKA militanları tarafından 21 Aralık 1963'te Kıbrıs Türklerine yönelik başlatılan ve tarihe "Kanlı Noel" olarak geçen katliamın 60. yılında, o günün tanıkları yaşadıkları acıları anlattı.

İki toplumun ortaklığında kurulan "Kıbrıs Cumhuriyeti'nden Türkleri şiddet yoluyla tasfiye etmeyi hedefleyen Akritas Planı'nı uygulamaya koyan EOKA'cı Rum çeteleri, 20 Aralık 1963'ü 21 Aralık'a bağlayan gece Türklere karşı Lefkoşa'da saldırıya geçerek onlarca Kıbrıs Türkü'nü şehit etti.

"Kanlı Noel" saldırılarına tanık olan ve 1963-1974 arasında Rumların "soykırım girişimlerine" karşı mücadele eden Kıbrıs Türk mücahitleri Celal Bayar ve Yılmaz Bora, 60 yıl önce yaşadıkları acı dolu günleri AA muhabirine anlattı.

Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) Mücahitler Derneği Başkanı Celal Bayar, Rumların özellikle terör örgütü EOKA ve polis aracılığı ile 1962 yılı boyunca Türklere yönelik taciz ve tehditkâr eylemler içerisinde girdiklerini belirtti.

Bayar, 1955'te kurulan EOKA'nın "Kanlı Noel" saldırılarını daha önceden planladığını, bunun için Rum ve Yunan yetkililerin Kıbrıs Türklerini soykırımdan geçirmek üzere Akritas Planı'nı uygulamaya koyduğunu aktardı.

O tarihte 22 yaşında TMT mensubu bir öğretmen olduğunu ifade eden Bayar, "Kıbrıs Cumhuriyeti" Cumhurbaşkanı 3. Makarios'un beyanatları ve Rum polisinin yetkisi olmadığı halde Türk mahallelerine baskınlarının, kendilerine 21 Aralık tarihinin gelişini haber verdiğini söyledi.

Bayar, Kıbrıs'ta İngiliz sömürge idaresinin sona ermesinden itibaren Rumların "Enosis" hayalleri ile Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak üzere devamlı bir çaba içinde olduklarını vurgulayarak "Rumlar, Kıbrıs'ı Türklerden arındırmak için 'Kanlı Noel' saldırılarına hazırlanmışlardı. Ortağı olduğumuz 'Kıbrıs Cumhuriyeti'nden 3. Makarios'un bizleri atmak için argümanlar üretmeye başlaması ve Anayasa değişikliği isteği kara günlerin gelişini haber veriyordu. Rumlar 21 Aralık'tan 25 Aralık tarihine kadar Lefkoşa'dan Türkleri atmak istediler fakat TMT'nin direnişi bunu engelledi." diye konuştu.

"Kanlı Noel" saldırılarının 21 Aralık 1963'ün ilk saatlerinde Lefkoşa'daki Tahtakale semtinde başlayarak Ada geneline yayıldığını belirten Bayar, saldırılar sonucunda Ayvasıl Katliamı ve Kumsal Başkanı'nda onlarca Türk'ün katledildiğini vurguladı.

Bayar, şöyle devam etti:

"Saldırıyla birlikte Lefkoşa kuşatıldı. Biz cephanemiz bittiği için Küçükaymaklı'dan maalesef çekilmek zorunda kaldık. Bölgeye önce Rum polisi ardından EOKA teröristleri ve daha sonra anlaşmalar ile Kıbrıs'ta bulunan Yunan Alayı'ndaki askerler saldırdı. 25 Aralık 1963'te Türk savaş jetlerinin gelişi ve Türk Alayı'nın Hamitköy civarına konuşlanması ile saldırılar durdu fakat Rumların Lefkoşa kuşatması Türk askerinin Kıbrıs'a çıktığı 1974 yılına kadar devam etti."

Gazze'de yaşananları gördükten sonra o günlerin acılarını yeniden anımsadığını dile getiren Bayar, benzer trajedi ve acıları tekrar görmemek için KKTC'nin yaşamasını temenni ettiklerini söyledi.

Bayar, Rumlar ile federasyon istemediklerini fakat iki komşu devlet olarak yaşayabileceklerini vurgulayarak her zaman Kıbrıs Türklerinin yanında duran Türkiye'ye teşekkürlerini ilettili.

Saldırılarda yaralanan TMT mensubu Yılmaz Bora da "Kanlı Noel" katliamlarının sadece Kıbrıs için değil insanlık tarihi için de bir kara leke olduğunu ifade etti.

Bora, dünya genelinde "Kanlı Noel" saldırılarının çatışma olarak yanlış bir biçimde algılandığını vurgulayarak şunları söyledi:

"21 Aralık 1963'e Kıbrıs'ta toplumlar arası çatışmaların başladığı tarih yerine, Türklere yönelik katliamların başladığı gün demek daha doğru olur. Biz sadece kendimizi koruduk. Kendimizi savunmak dışında bir şey yapmadık. Bu nedenle 'Kanlı Noel' olayları çatışma değil bize karşı saldırıları ifade ediyor."

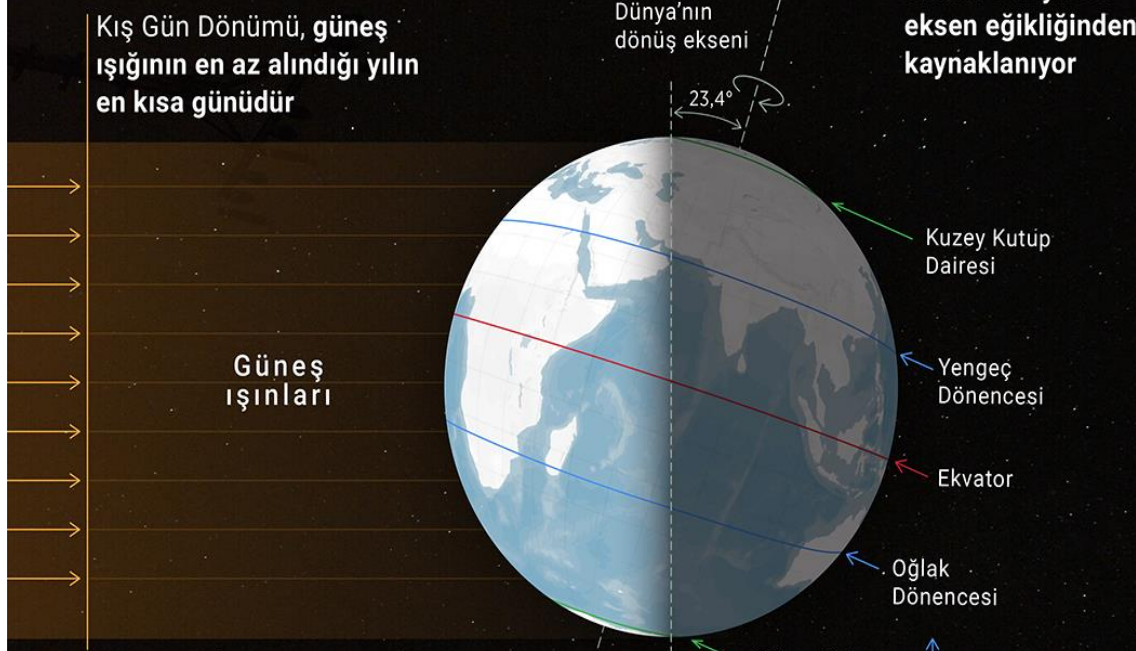
Rumların o dönemde tek derdinin Lefkoşa'yı ele geçirmek olduğunu söyleyen Bora, Türkiye'nin hamleleri ve TMT'nin mücadelesi sonucunda Lefkoşa'nın düşmediğini bu nedenle de Rumların Kıbrıs'tan Türkleri atma girişimlerini 1974'e ertelemek zorunda kaldıklarını belirtti.

21 Aralık Kış Gün Dönümü

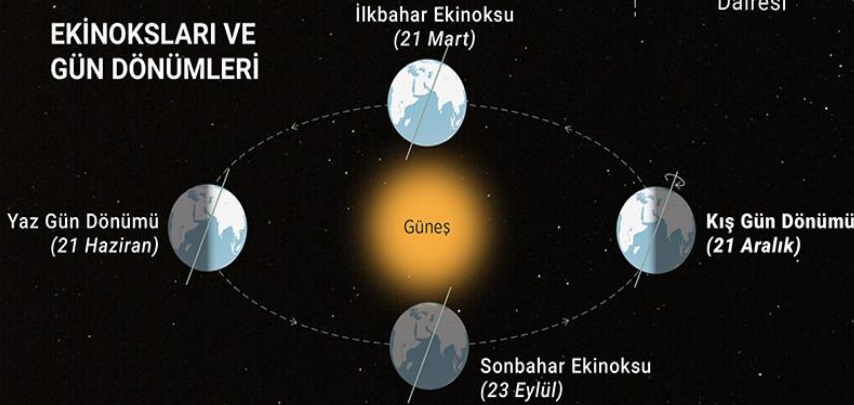
Kuzey Yarım Kürede yılın en uzun gecesi olan 21 Aralık, kış mevsiminin başlangıcı olarak kabul ediliyor

Her yıl, gün dönümlerinin deneyimlenmesinin nedeni Dünya'nın eksen eğikliğinden kaynaklanıyor

Kış Gün Dönümü, güneş ışığının en az alındığı yılın en kısa günüdür

EKİNOKSLARI VE GÜN DÖNÜMLERİ

21 Aralık Kış Gün Dönümü, güneş ışınlarının Oğlak Dönencesi'ne dik geldiği tarihtir

ŞEYH SAİT İSYANI'NIN ANATOMİSİ

Sinan Meydan: Cumhuriyet-20.12.2023

“Bizi yanlış yola sevk eden habisler (kötülükler), bilirsiniz ki çok kere din perdesine bürünmüşler, saf ve temiz halkımızı hep şeriat sözleriyle aldata gelmişlerdir. Tarihimizi okuyunuz, dinleyiniz, görürsünüz ki milleti mahveden, esir eden, harap eden fenalıklar hep din kisvesi altındaki küfür ve kötülükten gelmiştir (Atatürk, 1923)

Diyarbakır’da bir bulvara “Şeyh Sait” adının verilmesiyle başlayan Şeyh Sait tartışması sürüyor. Ancak tartışma tarihsel bağlamından kopartılarak siyasi zeminde yapılıyor. Peki ama tarihsel gerçek nedir? İşte iki hafta boyunca bu sayfada bu soruya yanıt vereceğim.

İsyan Hazırlığı

Cumhuriyetin ilanından bir süre önce dağılmış olan Kürdistan Teali Cemiyeti’nin önde gelenlerinden Seyit Abdülkadir, Ceyranlı Hüsnan, Cibranlı Halit, Hacı Musa ve eski milletvekillerinden Yusuf Ziya ve ailelerinin katıldığı gizli bir komite kurarak “bağımsız Kürdistan” için çalışmalara başlamıştı. Hınıs’ta oturan Şeyh Sait ve ailesi de Yusuf Ziya’nın aracılığıyla bu örgüte katılmıştı (Behcet Cemal, Şeyh Sait İsyanı, İstanbul, 1955, s. 13)

Bağımsız Kürdistan mücadelesi için Cibranlı Halit Bey tarafından “Kürt Azadi Örgütü” kurulmuştu. Örgüt, İngiltere’nin Bağdat’taki yüksek komiserliği ile bağlantı içindeydi. Yüksek Komiser Henri Dobbs’un 1924 yılında Londra’ya gönderdiği raporlarda, Doğu Anadolu’da geniş kapsamlı bir Kürt ayaklanmasının çıkabileceği olasılığından söz ediliyordu. Ayrıca örgütün, Kürt Teali Cemiyeti’nin başkanı olan Seyit Abdülkadir aracılığıyla İstanbul’daki İngiliz Büyükelçiliği dragomanı Andrew Ryan ile de ilişkileri vardı. Bu örgütün üyelerinden Yusuf Ziya, Hacı Musa ve Cibranlı Halit beyler ve bazı arkadaşları, 1924’teki Nasturi İsyanı nedeniyle tutuklanıp mahkûm olmuşlardı. Bu sırada Şeyh Sait, tanıklığına gerek duyularak Bitlis Harp Divanı’na çağırılmıştı. Fakat yaşlı ve hasta olduğunu ileri sürerek mahkemeye gitmeyen Şeyh Sait’in ifadesi Hınıs’ta alınmıştı. Bunun üzerine Şeyh Sait, bir taraftan oğlunu İstanbul’a gönderirken diğer taraftan Diyarbakır, Çapakçur, Ergani ve Genç dolaylarında bir ay kadar dolaştıktan sonra 13 Şubat 1925’te isyanı başlatacağı Piran köyüne gelerek kardeşinin evine yerleşmişti.

Plana göre doğuda isyan başlayınca Batı Anadolu’da ve İstanbul’da da hilafetçi ayaklanmalar çıkarılacaktı. Böylece Ankara iki ateş arasında kalacaktı. Bu sırada kaçak halife

Vahdettin İstanbul'a getirilecekti. Vahdettin taraftarları karşıdevrim hazırlıklarına çoktan başlamıştı; "Hilafet Komitesi" adlı bir komite, Cumhuriyet'e karşı halkı kışkırtıyordu. Bu komite, Şeyh Sait ve Seyit Abdülkadir ile anlaşmıştı (Cemal. s. 16)

Milletler Cemiyeti Konseyi'nin yerinde incelemeler yapmakla görevlendirdiği üç kişilik İnceleme Komisyonu'nun Musul'da göreve başladığı 11 Şubat 1925 tarihinden iki gün sonra (13 Şubat 1925'te) Doğu Anadolu'da Şeyh Sait İsyanı çıkacaktır. İsyân, Türkiye'nin Musul konusunda elini zayıflatacaktır.

İsyanın Gelişimi

Şeyh Sait İsyanı, 13 Şubat 1925'te Diyarbakır'ın Eğil bucağına bağlı Piran (Dicle) köyünde saklanan mahkûmları almaya gelen jandarmalara ateş açılmasıyla başladı. Şeyh Sait'in emriyle telefon ve telgraf hatlarını kesen isyancılar, 16 Şubat'ta Darahini'yi (Genç) ele geçirerek vali, jandarma komutanı ve diğer görevlileri esir aldılar. Çapakçur (Bingöl), Muş ve Diyarbakır olmak üzere üç cepheden saldıran isyancıların Diyarbakır cephesi komutanlığını Şeyh Sait üstlendi. 21 Şubat'ta Lice, 23 Şubat'ta Çapakçur (Bingöl) ve Palu, 24 Şubat'ta Elâzığ isyancıların eline geçti. İsyancılar ele geçirdikleri kentleri yağmaladılar, jandarmayı ve devlet görevlilerini esir aldılar. 7 Mart'ta Şeyh Sait'in emrindeki beş bin silahlı aşiret mensubu üç koldan Diyarbakır'a saldırdı. Ordu Müfettişi Kâzım (Orbay) Paşa, Vali Cemal (Bardakçı) Bey ve Kolordu Komutanı Mürsel (Bakü) Paşa tarafından yapılan savunmaya Diyarbakır halkı da katıldı. İsyancılar bir ara kente girmeyi başarsa da geri püskürtüldüler, 8 Mart'ta Diyarbakır kurtarıldı. Ancak Varto, Bulanık ve Malazgirt'in de isyancıların eline geçmesiyle 12 Mart'ta isyan en geniş sınırlarına ulaştı. 24 Mart 1925'te Türk ordusu tenkil harekâtına başladı. 26 Mart'ta Varto, 27 Mart'ta Piran (Dicle) ve Maden, 1 Nisan'da Lice ve Silvan, 2 Nisan'da Hani, 4 Nisan'da Palu, Bulanık ve Malazgirt, 8 Nisan'da Kulp ve Çapakçur (Bingöl), 12 Nisan'da ise Darahini (Genç) isyancılardan temizlendi (İhsan Şerif Kaymaz, "Şeyh Sait Ayaklanması", ataturkansiklopedisi.gov.tr)

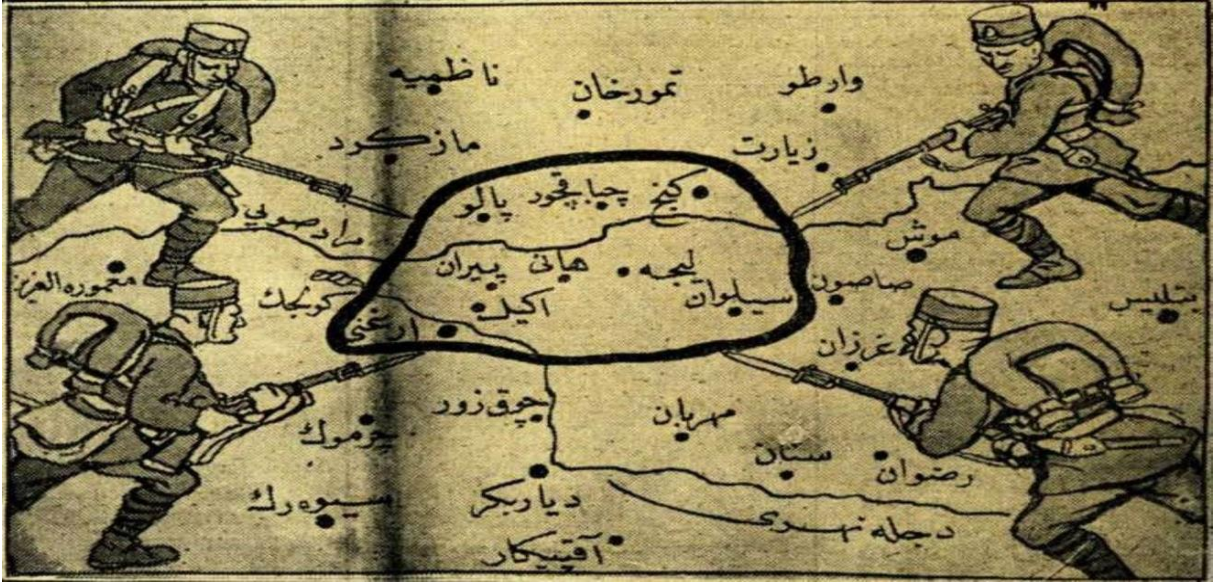
1925'te Şeyh Sait İsyanı güçlkle bastırıldı. Ama 1926'da Musul kaybedildi. Sonuçta isyan İngilizlere yaradı.

İsyanın elebaşlarından Şeyh Sait ve Seyit Abdülkadir yakalandı. İsyân Bölgesi İstiklal Mahkemesi, 23 Mayıs 1925'te Seyit Abdülkadir ve 5 arkadaşını, 28 Haziran 1925'te de Şeyh Sait ve 46 arkadaşını idamla cezalandırdı (Ergun Aybars, İstiklal Mahkemeleri, Ankara, 2009, s. 241, 253-254)

Şeyh Sait İsyanında “Din” Kullanıldı

Şeyh Sait, görünüşte halkı “din adına” Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı isyana çağırdı. 1924 yılından itibaren Cumhuriyeti “din düşmanı” olarak suçlayan propagandalar başlamıştı. Buna göre “Cumhuriyet yasalarıyla İslamiyet’in, dinin, namaz, oruç, Kuran, nikâh, ırz ve namusun kalkacağı; bütün aşiret ağalarının ve hocaların Ankara’ya sürülecekleri ve bunlardan yasalara uymayanların denize atılacağı” söyleniyordu. Daha sonra dini ayaklanma fetvası hazırlandı. Cumhuriyetin ve Mustafa Kemal’in dinsizliği, din kurallarına aykırı davrandıkları ileri sürüldükten sonra mal ve canlarının helal olduğu belirtildi. (Aybars, s. 209-210)

Şeyh Sait İsyanından sadece iki hafta önce Erzurum Milletvekili Ziyaeddin Efendi, Meclis kürsüsüne çıkarak “yeniliğin”, işret, dans ve plaj sefasından başka bir şey olmadığını söylemişti. Ona göre “fuhuş” artmıştı! Müslüman kadınlar edepsizleşmişti! Sarhoşluk teşvik olunuyordu! “Dini hisler” rencide oluyordu! Yeni rejim sadece “ahlaksızlık” getirmişti! Bunlar “terakki” kılıfı altında, “Batılılaşma” diye “medeniyetçilik” adına yapılıyordu! “Rezil bir idare” memleketi çamurlar içine sürüklemişti! Şeyh Sait, sorgusunda, Ziya Hoca’nın Meclis’teki bu açıklamalarından çok etkilendiğini itiraf edecekti (Metin Toker, Şeyh Sait ve İsyanı, Ankara, 1994, s. 26-27)

Ocak 1925’te Şeyh Sait imzalı bildirimler Doğu Anadolu’da elden ele dolaşmaya başlamıştı. Bu bildirimlerde “Halife sizi bekliyor!”, “Halifesiz Müslüman olmaz!”, “Halife memleketten çıkarılamaz!”, “Şiarımız dindir!”, “Hükümet dinsizdir!”, “Şeriat isteriz!”, “Kadınlar çıplaktır!”,

“Mekteplerde dinsizlik ilerliyor!” deniliyor, Cumhuriyet “dinsizlikle” suçlanıyordu. Bildiriler ileri bir teknikle basılmıştı. İsyancıların elinde yabancı silahlar da vardı (Aybars, s.213)

Piran’a giden Nakşibendi Şeyh Sait, verdiği vaazda şunları söylemişti: “Medreseler kapandı. Din ve Vakıflar Bakanlığı kaldırıldı. Din okulları Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlandı. Gazetelerde birtakım dinsiz yazarlar dine hakaret etmeye, peygamberimize dil uzatmaya cüret ediyorlar. Ben bugün elimden gelse bizzat dövüşmeye başlar; dinin yükselmesine gayret ederim” (Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması, İstanbul, 1994, s. 68).

Şeyh Sait sorgusunda da amacının “Hükümete şeriat hükümlerini uygulamak” olduğunu söylemişti.

Ortada önde oturan beyaz sakallı Şeyh Sait, onun sağında Şeyh Şerif, arkada kalpaklı Binbaşı Kasım (Kasım Ataç), onun solunda siyah sakallı Melikanlı Şeyh Abdullah

Şeyh Sait’in Sorgusundan

Mahkeme başkanı ile Şeyh Sait arasında geçen konuşmaların bir bölümü şöyle: **(Soru: Mahkeme Başkanı, cevap: Şeyh Sait)**

Soru: “Niye isyan ettin?”

Cevap: “Medreselerde fıkıh okudum... Şeriat hükümleri uygulanmazsa kıyam vaciptir. Kaza ve kader beni buraya sevk etti... Binaenaleyh şeriatımız yolunda ölürsek dinsiz gitmeyiz!”

Soru: “Yunan ordusu İslamiyet’in merkezini ayaklar altına almışken cihadın farzlarını niye yerine getirmediniz?”

Cevap: “O zaman muhacirdik ve perişan haldeydik! Vaktimiz yoktu!”

Soru: “Din hükümlerinin zedelendiğini söylerken neyi kasettiniz?”

Cevap: “İçki yasağı kaldırıldı.”

Soru: “‘İslam’a kılıç çeken İslam değildir’ hadisinden haberiniz yok mu?”

Cevap: “Müslümanlara din hükümleri bıraktırılmıştı.” Başkan, “Hamdolsun! Hepimiz Müslümanız. Kuran okuyoruz, zekât veriyoruz” deyince Şeyh Sait, “Din hükümlerinden hangisi var?” diye sordu.

Soru: “Şeyh yalan söyler mi?”

Cevap: “Eh! Söyler ya! Allah bilir!”

Soru: “Hükümetin dine karşı olduğunu nereden çıkardınız?”

Cevap: “Gazetelerden, dergilerden, gelen tüccardan ve milletvekillerinden.”

Soru: “Hangi gazetelerden?”

Cevap: “Sebilürreşad, Tevhid-i Efkâr.”

Soru: “Sana dinin kalmadığını söyleyen tüccarlar ve milletvekilleri kimlerdi?”

Cevap: “Erzurum Mebusu Raif Hoca.”

Soru: “Ziya Hoca’nın beyanatını duydun mu?”

Cevap: “Ziya Hoca’nın beyanatını Sebilürreşat’ta, daha başka yerlerde okurduk. Bir kere okudum ki Kılıçzade Hakkı Bey, peygamberimizin aleyhinde bulunmuş... Okurduk ki kız mekteplerinde İslamiyet’e aykırı şeyler oluyormuş! Kızlar piyano çalıyorlar, erkekler keman

çalıyorlar, sabaha kadar sohbet ediyorlarmış... Sebilürreşat'ın her nüshası beni müteessir ediyordu. Farmasonluk, laiklik de bizi çok müteessir ediyordu.”

Soru: “Sait Efendi! Geçen celsede ‘Beni isyana sevk eden üç neden var’ demiştin. Birincisi, din hükümlerinin uygulanmaması; ikincisi, basının etkisi; üçüncüsü, Meclis’teki muhalefet... Bunları açıklar mısın?”

Cevap: “Sebilürreşat’ta şeriata aykırı olan şeyler hep yazılıyordu. Derdik ki, ‘Yalan ise nasıl yazar?’, ‘Nasıl söyler?’, ‘O halde doğrudur ki yazmaya cesaret diyor!’ Zaten Sebilürreşat yazdığını hep bir gazeteye dayandırırđı. Başka bir neden de Tevhid-i Efkar’dı... Sonra Cibranlı Halit bir gazete gönderdi. Gazetede ‘Allah’ü Teâlâ yoktur. Her kulun dayanağı ne ise Allah odur!’ diyordu. Buna da kızdık... Velhasıl! Din, ırz, namus, farmasonluk, laiklik hakkındaki yazılardan kin ve nefret duyuyorduk.”

Soru: “Neden Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası’nın programını beğendin?”

Cevap: “Çünkü ‘İçkiyi, fuhşu yasaklayacağız!’ demesi hoşumuza gitti. Bir de ‘dine hürmetkâr olduklarını’ söylüyorlardı.”

Soru: “Asker-i Rum nedir?”

Cevap: “Biz Kürtler, Türk askerlerine ‘Asker-i Rum’ deriz. Tabirdir, öyle deriz!”

(Savcının iddianamesi, savunmalar ve karar konusunda bkz. TBMM Arşivi, Dosya 69, Karar no 69 ve IV-12, b-1; Şark İstiklal Mahkemesi Karar Defteri, S.15, D. 4/32; Hâkimiyet-i Milliye, 28 Haziran 1925, Behcet Cemal, Şeyh Sait İsyanı, İstanbul, 1955, s. 112 vd. Toker, age, s. 150-170, Aybars, s. 242-256, Mumcu, s.123-140. İddianame, savunmalar ve kararın günümüz Türkçesine çevrilmiş tam metni için bkz. Ümit Doğan, Şeyh Sait İsyanı ve Gerçekler, Ankara, 2023, s.137 vd.)

Benim gördüğüm şu: Nasıl ki 98 yıl önce Türkiye Cumhuriyeti’nin üniter bütünlüğüne ve laik yapısına karşı din kullanılarak Şeyh Sait İsyanı çıkarılmışsa, 98 yıl sonra bugün de Türkiye Cumhuriyeti’nin üniter bütünlüğüne ve laik yapısına karşı yine Şeyh Sait üzerinden bir saldırı gerçekleştirilmek isteniyor.

ANORMAL HAVA OLAYLARI NEDEN ARTTI

Prof. Dr. Levent Kurnaz

Boğaziçi Üniversitesi

İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Anadolu Ajansı:14.12.2023

İklim değişikliğinin sebebi, atmosferdeki oranı gittikçe artan bazı gazların yeryüzünden yayılan ısıyı uzaya bırakmayarak Dünya'nın atmosferini ısıtmasıdır. Biz bu gazlara sera gazları diyoruz ve karbondioksit bu gazların açık arayla en önemlisidir. Yeryüzünün ortalama sıcaklığı çok uzun süredir fazla değişmedi. Son Buzul Çağı'ndan sonra sıcaklıkların neredeyse sabit kalması insanlığın bugünkü gelişmişlik seviyesine ulaşabilmesindeki başlıca etkidir.

Atmosferin aşırı ısınması

Son 150 sene içerisinde gittikçe artan kömür, petrol ve doğal gaz tüketimi yüzünden atmosfere oldukça fazla karbondioksit saldı ve bu, atmosferin sıcaklığını yaklaşık 1,5 derece artırdı. Bazılarınıza 1,5 derece artış fazla gelmeyebilir ama insanlık tarımla uğraşmaya başlamadan hemen önceki Buzul Devri'nde yeryüzü sadece 6 derece daha soğuktu. Yani 6 derece azalma yeryüzünü bir buzul çağına sokmaya yeterli oluyor. 1,5 derece artış ise dünyayı bir cehennem yapmaz ama kolayca doğanın alıştığımız çoğu dengesini bozabilir.

Bu dengelerin en önemlileri içinde olan ortalama sıcaklıklar ve yağışların değişmesinin ötesinde, sıcaklık ve yağışlardaki anormal olayların da artması bizim yaşam düzenimizi kolayca değiştirebilir. Atmosferdeki anormal olayların sayısında, şiddetinde, sıklığında ve görüldükleri alanların artmasındaki en önemli neden, bizim atmosferi yavaş yavaş ısıtmamızdır. İçine soğuk suyu dökerek ateşe koyduğumuz bir tencerenin içinde pişirmeye başladığımız nesnelere, önce sakin sakin dururken sıcaklığın artmasıyla birlikte oradan oraya savrulmaya ve tahmin edilemez biçimde hareket etmeye başlarlar. Aynı şey tüm atmosfer için de geçerlidir. Atmosferin ortalama sıcaklığı alıştığımız değerler içerisindeyken sakin geçen günler, ortalama sıcaklık artmaya başlayınca daha ilginç olaylara sahne olmaya başlar, aynı tencerede olduğu gibi. Yağışların ve fırtınaların şiddetlerinin artmasının ötesinde bunların önceden tahmini de zorlaşmaya başlar. Gene tencerede olduğu gibi bu hareketlilik, ortam soğumaya başlamadan da azalmaz.

Tencere örneğini fazlaca kullandık ama atmosferin durumu da gerçekten tencereden fazla farklı değil. Bizler atmosfere her geçen gün daha fazla karbondioksit salıyoruz. Sonra da kısa bir sürenin ardından atmosferdeki aşırı hava olaylarının azalıp eskiye dönmesini bekliyoruz. Nasıl tenceredeki suyun kaynamasını durdurmanın yolu tencerenin altını kapatmaksa, atmosferde yaşadığımız anormal koşulları durdurmanın tek yolu da kömür, petrol ve doğal gaz yakarak karbondioksit salmayı bırakmaktır. Aksi takdirde şu anda yaşamakta olduğumuz anormal hava olayları daha şiddetlenerek devam eder.

Düzensiz, şiddetli yağışlar ve kuraklık tehdidi

Ülkemizde ve yeryüzünün çoğu yerinde son yıllarda artmakta olan düzensiz ve şiddetli yağışların en önemli sebebi, iklim değişikliğine bağlı olarak atmosferin fazlaca ısınmış olmasıdır. Elbette bu yağışlardaki değişiklik, yeryüzünün her tarafında eşit biçimde dağılmaz. Bazı bölgelerde bu değişikliklerin şiddeti diğer yerlere oranla oldukça fazladır. Ülkemizin de içinde bulunduğu Akdeniz Havzası, bu şiddetli değişikliklerden en fazla nasibini alacak

yerlerden biridir. Bu bölgede beklenti, uzun ve şiddetli kuraklıkların ardından gelen ani ve şiddetli yağışlardır. Uzun süren şiddetli kuraklıklar öncelikle toprağın nemini kaybetmesine neden olur. Kuruyan topraktaki canlılık da uzun süre varlığını sürdürülemez. Kuru ve karbon miktarı zaten azalmış olan toprak ise üzerine düşen yağışı emerek alt tabakalara geçiremez, bu da yağışın toprak tarafından emilmeden hemen akmaya başlamasına neden olur. Hızla akışa geçen yağmur suyu da doğaya fazla bir fayda sağlamadan derelere, ırmaklara ve sonrasında da denize ulaşır. Elbette bu çok yönü olan bir sorunun en basit şekliyle anlatımıdır. Bu problemin üzerine son yıllarda gittikçe artan nüfus baskısı ile çarpık kentleşmenin de etkileri bindiğinde çoğu yerde çözülebilecek bir sorun afete dönüşüyor.

Sorunun bir diğer yüzü de kuraklıktır. Ancak kuraklığı aşırı yağışlardan farklı değerlendirmek gerekir. Aşırı yağışlara karşı alınacak önlemler oldukça kapsamlı ve uzun vadeli çalışmalar gerektirir. İstanbul gibi bir şehre yağın yağmurun toplanarak şehrin kullanımına sunulması oldukça büyük bir altyapı projesidir. Benzer sorun diğer çoğu kent için de geçerlidir. Bu yağışların can kaybına yol açmaması hususu oldukça kolay çözülebilsen de hasar yaratacak bir akışın faydaya dönüştürülebilmesi zordur. Bundan dolayı da çoğu bölgemizde yağış ne derece fazla olursa olsun, bu yağış, ihtiyacımız olan su kaynağını artırmıyor.

Bunun başlıca birkaç sebebi vardır. Öncelikle, yukarıda belirttiğimiz gibi kurumuş ve organik maddesi azalmış bir toprak, suyu emerek alt katmanlara kolaylıkla geçiremez. Bunun için sağanak yağış değil daha az şiddetli ama daha uzun süren bir yağış gereklidir. Aslında bu tanıma en uygun yağış türü de kardır. Kar her ne kadar çabuk yağıp birikebilse de eriyerek akışa dönüşmesi oldukça uzun sürer ve bu süre içerisinde de toprağın nemini kalıcı olarak tazeler. Ancak, son senelerde çoğu bölgemizdeki yağışların kardan çok yağmura dönmüş olması bu sorunu da oldukça artırıyor. Sadece yağmurla beslenen topraklar yaz mevsimi gelmeden kurumaya yüz tutar ve hızlı kuruyan bu toprakların aşırı yağışlarla gelen suyu tutmaları da zorlaşır.

Ama bunun ötesinde 2 büyük sorunumuz bulunuyor. Bunların ilki tarımda bilinçsizce yapılan sulamadır. Ülkemizdeki tatlı suyun yaklaşık dörtte üçü tarımsal sulamada kullanılıyor. Tarımsal sulamada kullanılan bu suyun da gene dörtte üçünden, salma sulama şeklinde faydalanılır. Salma sulama da hem toprağın yapısına zarar verir hem de suyun boşa gitmesine neden olur.

Ancak diğer sorunumuz çok daha büyüktür. Bundan 100 sene önce ülkemizde kişi başına düşen tatlı su miktarı yaklaşık 8 bin tondu. Nüfusumuzdaki artışla birlikte bu miktar, bin tonun az üstüne kadar düşmüş durumda. Yani ülkemiz artık su zengini bir ülke değildir, hatta nüfus artışı

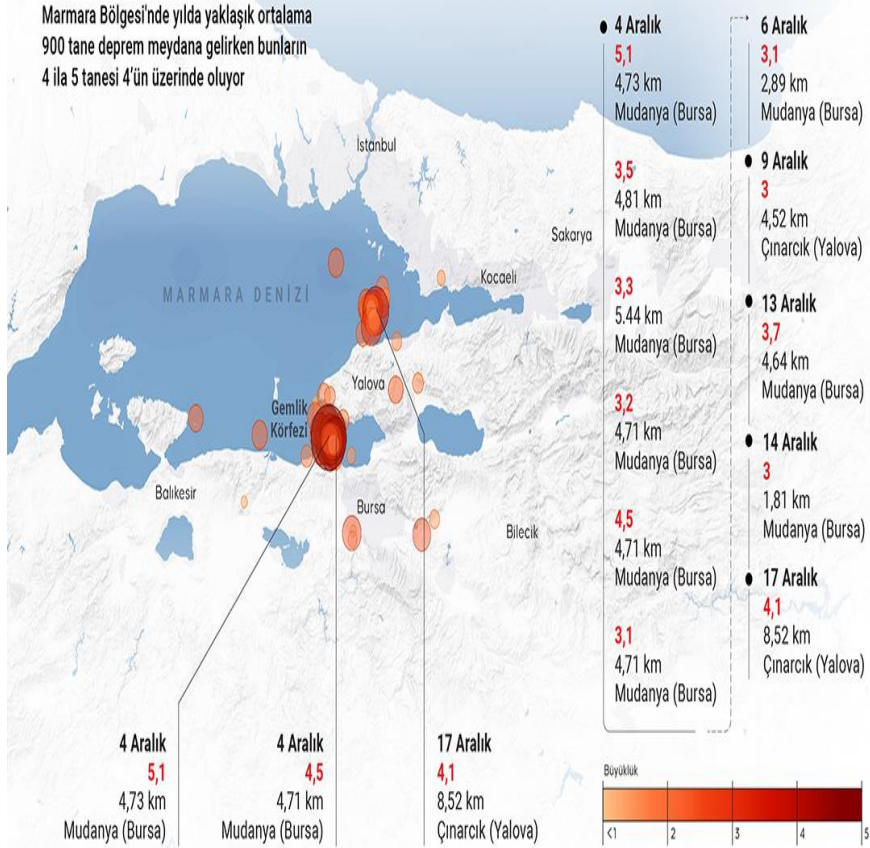

ile birlikte giderek su fakiri olmaya doğru gitmektedir. Bundan dolayı da başta tarım olmak üzere hepimize düşen en önemli görev suyumuza sahip çıkarak onu korumaktır.

İçinde yaşamakta olduğumuz iklim krizi geçici değildir ve daha da kötüye doğru gidecektir. Kuraklık ve aşırı yağışlar da bu değişikliklerle birlikte artacaktır. Bu nedenle de su politikamız, ülkemizin en öncelikli konularından biri olmalıdır.

Marmara Denizi'nde 1 Aralık'tan bu yana meydana gelen 3 ve üzeri büyüklükteki depremler

Marmara Bölgesi'nde yılda yaklaşık ortalama 900 tane deprem meydana gelirken bunların 4 ila 5 tanesi 4'ün üzerinde oluyor

19.12.2023 Kaynak: AFAD

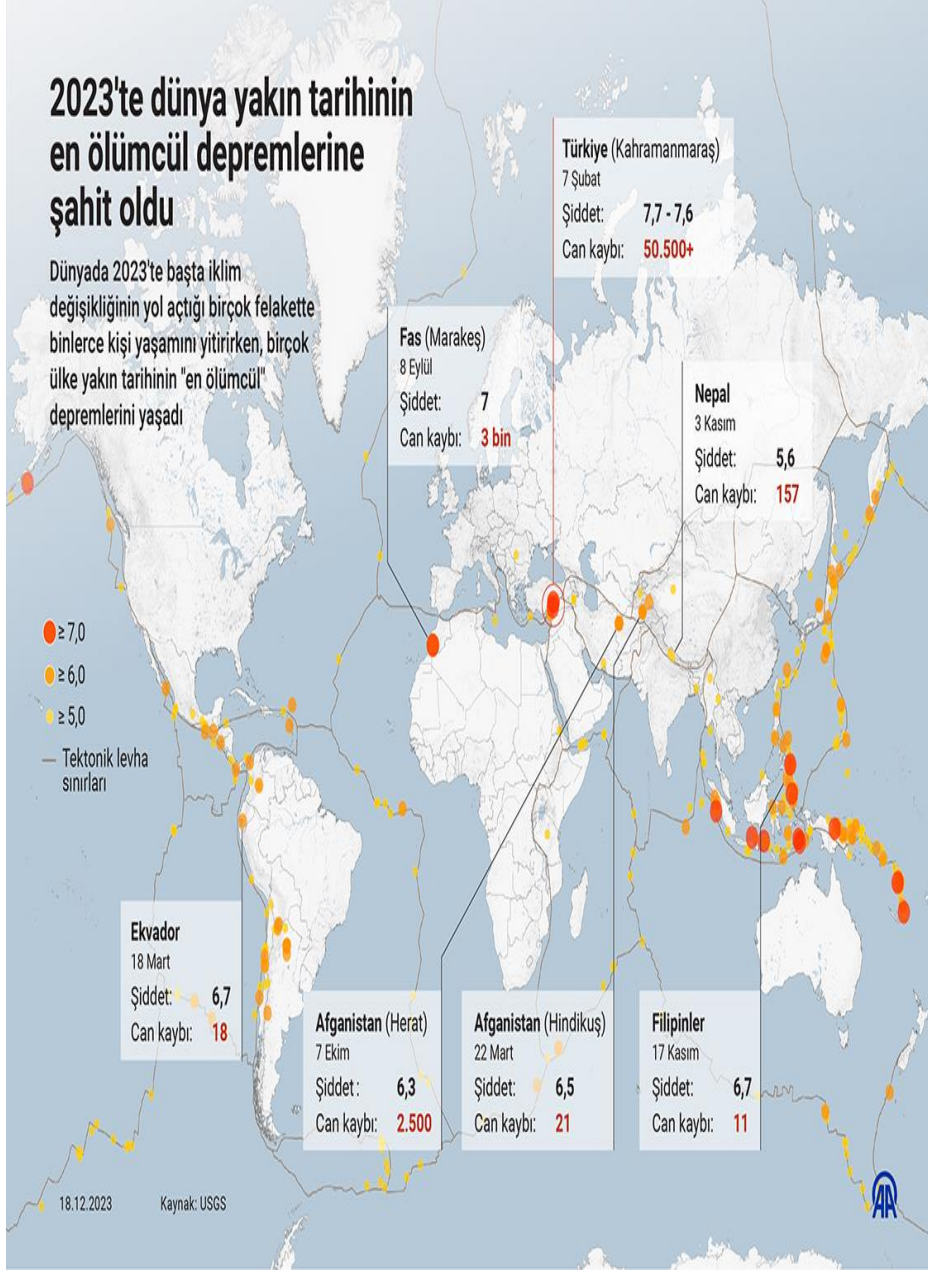

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/37196>

2023'te dünya yakın tarihinin en ölümcül depremlerine şahit oldu

Dünyada 2023'te başta iklim değişikliğinin yol açtığı birçok felakette binlerce kişi yaşamını yitirirken, birçok ülke yakın tarihinin "en ölümcül" depremlerini yaşadı

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/37173>

KİTAP TAVSİYESİ

Üç din tarafından da binlerce yıldır kutsal olarak görülen, çatışmalarla bölünen, fethedilen, yeniden inşa edilen ve defalarca yası tutulan Kudüs, kendi kutsallığının trajedisiyle sarsılmıştır. Bu ufuk açıcı kitapta, Tanrı'nın Tarihi'nin yazarı Karen Armstrong Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudilerin bu şehri nasıl benimsediğini ve bu üç farklı kutsallık anlayışının bu şehri binlerce yıldır nasıl yaraladığını anlatıyor.

Armstrong, ruhani ve siyasi gelişmeleri şaşırtıcı ayrıntılarıyla açıklıyor: Hz. Davut'un başkentinden Roma İmparatorluğu'nun bir eyaletine, Hz. İsa'nın kutsadığı kozmopolit şehirden Müslümanların fethedip taltif ettiği kente, Avrupalı haclıların ödülünden günümüzdeki Arap-İsrail çatışmasının mermi delikleriyle bezenmiş sembolüne.

Müthiş bir akıcılık ve berraklıkla yazılmış bu anlatı, yıllarca süren hummalı bir araştırmanın ürünü. Kudüs, sadece tarihi değil inançları ve tinselliği de anlatarak yıllara meydan okuyan bir kitap “Çok zengin bir bilgi kaynağı... Armstrong’un yıllar içindeki adım adım gezintisi bize dinsel kararların ve siyasal koşulların kenti bir dinden diğerinin hâkimiyetine nasıl geçirdiğini gösteriyor”.

Time

“Üç bin yıldır Müslümanların, Hristiyanların ve Yahudilerin gözünde kutsal bir kent olan Kudüs’ün kapsamlı, etkileyici ve kolay okunur tarihi”.

The Denver Post“Armstrong’un yüksek, güvenilir sesi ilgimizi çekiyor çünkü yüzyıllar boyunca sakinlerinin, fatihlerinin ve propagandacıların kente yüklediği tinsel deneyimi ciddiye alıyor.”

San Francisco Chronicle

“Armstrong’un geniş kapsamlı, bol resimli anlatısı başka kitaplarda çok az bulunan toplumsal ve siyasal koşullarla ilgili bilgiler içeriyor.”

Publishers Weekly

“Muhteşem... Ayakları yere basan ve sabırlı bir anlatı... Bütün Müslümanların, Hristiyanların ve Yahudilerin okuması lazım.”

The Washington Post

“Dünya üzerindeki dinsel anlamda en önemli şehrin yazılmış en ciddi ve okunaklı tarihi.”

The Baltimore Sun